

Saksbehandler: Camilla Ravnsborg Aschjem

Referanser:

SKR 22/12

KISP 11/12

Saksdokumenter:

1. Forslag til uttalelse om romfolket fra MKR
2. Kirkemøtevedtak om tater/reisende, kirkeåret 1998
3. Kirkemøtet bad taterne om tilgivelse, kirkeåret 2000
4. Uttalelse om romfolket, Samisk kirkeråd, 21. september 2012.
5. Uttalelse om romfolket, KISP, 12. oktober 2012 (*se sak MKR 34/12.10: Vedlegg 1*)
6. "Noen ord om romfolket og Bodø-samfunnet", Brev fra Tor B Jørgensen til ordfører Ole Henrik Hjartøy, Bodø kommune, 25.09.2012.
7. Referat fra felleskirkelig møte om romfolket, 19.07.2012.
8. Kirken i møte med romfolket og tiggere – skriv til stab, menighetsråd og diakoniutvalg, Oslo bispedømme, juli 2012.
9. Avisartikkel om romfolket fra sommeren 2012.

Romfolket og kirken

Sammendrag

Debatten rundt romfolket har igjen blusset opp i sommer, fått mye oppmerksomhet i media og utfordret Den norske kirke spesielt. Økonomiske nedgangstider i Europa kombinert med åpne landegrenser har ført til at en større gruppe romfolk har søkt seg til Norge på jakt etter arbeid og inntekt. Men også i Norge er arbeidsmarkedet trangt, og mange har måttet ty til tigging som utvei for å sikre en inntekt. I mangel på egne boliger slo en gruppe romfolk seg ned utenfor Sofienberg kirke, og Oslo bispedømme ble utfordret på hva de kunne gjøre for denne gruppen. I Bodø åpnet biskopen bispegården for en gruppe romfolk, og i Tøyenkirken har det vært arrangert gjestebud.

Nazismens Holocaust tok livet av minst 400.000 romfolk eller sigøynere. Sammen med forfølgelse og massedrap særlig av jøder, men også massedrap av homofile og mennesker med funksjonshemninger, er dette en tragisk bakgrunn for at verdens nasjoner etter Den annen verdenskrig samlet seg om Menneskerettighetserklæringen (1948) om alle menneskers likeverd. Et demokrati skal også alltid sikre mindretallets menneskeverd og grunnleggende menneskerettigheter. Dette er i tråd med hva vi som kirke stadig må holde fram; Ethvert menneskes ukrenkelighet og gudbilledlighet.

Kirkemøtet hadde en krevende og viktig prosess rundt romanifolket (taterne) (KM 1999), som har noen viktige paralleller også i forhold til romfolket. Videre har Det lutherske verdensforbund (LVF) romfolk som prioritet i sitt beslutningspåvirkende arbeid

i gjeldende strategi-periode, og i tydelige vedtak fra LVFs generalforsamling i Stuttgart 2010. I Europa er Conference for Churches and Migrants in Europe (CCME) en viktig samarbeidspartner for Den norske kirke på dette området.

MKR/AU hadde på sitt møte 18. sept. d.å. en første samtale om problematikken rundt kirken og romfolket. MKR/AU anbefaler å bruke tid på denne viktige saken for å kunne få en forsvarlig saksbehandling i en svært kompleks sak. Problemstillingen er ganske sammensatt. Følgende bør tas hensyn til:

- Den norske kirkes tidligere arbeid med problematikken knyttet til tater (ref. Kirkemøtesak)
- Lokalmenigheters erfaringer
- Diakonale organisasjoner, for eks. Kirkens Bymisjons arbeid
- Økumenisk arbeid med romfolk i Europa (bl.a. LVF og CCME)

Samisk kirkeråd behandlet saken om romfolket på sitt septembermøte. De kom da med en uttalelse og har utfordret Mellomkirkelig råd spesielt til å behandle saken. På dette rådsmøtet vil MKR få besøk av Johannes Heggland fra Kirkens Bymisjon som vil gi oss en innføring i noen av sakens dilemmaer og hvordan Kirkens Bymisjon har respondert på utfordringene vi som kirke står overfor.

Det norske romfolket

Norge har også egne minoritetsgrupper, altså norske statsborgere, bestående av rom/sigøynere og kvener. Begge disse gruppene er anerkjent som nasjonal minoritet i Norge. De øvrige tre gruppene er skogfinner, romanifolket/taterne og jøder. For de som ønsker å lese mer om politikken rundt dette, se St.meld. nr. 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Noreg - Om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/regpubl/stmeld/20002001/stmeld-nr-15-2000-2001-.html?id=585195>

Herunder bør også nevnes stortingsmelding om erstatningsordninger for Romanifolk/tater og eldre utdanningskadelidende samer og kvener, St. meld. Nr 44 (2003-2004). <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/20032004/stmeld-nr-44-2003-2004-.html?id=198295>

Rent administrativt kan det nevnes at Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har ansvar for koordineringen av politikken overfor de norske rom. Regjeringen presenterte handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo i juni 2009. Målgruppen for tiltakene er rom som er folkeregistrert i Norge.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/rapporter_planer/planer/2009/Handlingsplan-for-a-bedre-levekarene-for-rom-i-Oslo.html?id=594315

Utenlandske tilreisende rom

Rom har som alle andre borgere innenfor EU og EØS-området, rett til å reise fritt over landegrensene i Europa. Utenlandske rom som kommer til Norge, enten som turister eller som arbeidssøkere, omfattes av EØS-avtalens regelverk om fri bevegelse. Arbeidsdepartementet har ansvar for å forvalte dette regelverket. Justis- og politidepartementet har ansvar for spørsmål knyttet til rom som kommer til Norge som

asylsøkere eller på annen måte søker opphold i Norge. Utenriksdepartementet har ansvar for politikk og tiltak overfor rom i Europa.

Det kan også anbefales å ta en kikk på denne studien på romfolket i Europa;
<http://www.humanrightseurope.org/2012/02/hammarberg-publishes-47-country-report-on-roma-and-travellers/> «Human rights of Roma and Travellers in Europe»,
Commissioner for human rights, Council of Europe, Feb 2012.

Vedlagt følger et forslag til uttalelse som Mellomkirkelig råd bes ta stilling til.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd vedtar uttalelsen om romfolk i Norge.

Forslag til uttalelse om romfolk fra MKR (per 13.11. 2012)

MKR har i sitt møte 23. november 2012 drøftet aktuelle spørsmål knyttet til fattigdom, menneskerettigheter og romfolk i Norge.

Det historiske bakteppet til romfolkets situasjon er dramatisk. Nazismens Holocaust tok livet av minst 400.000 romfolk eller sigøynere. Av alle etniske og kulturelle minoriteter i Europa er romfolket den gruppen som i størst grad blir diskriminert og marginalisert. De siste årene har det fra flere land blitt rapportert om et økende antall overgrep mot romfolket som totalt sett utgjør ca. 11 millioner mennesker i Europa. EU har rettet betydelig oppmerksomhet mot politikken overfor romfolket for å få slutt på rasistisk motivert vold og etnisk diskriminering. Man ønsker tiltak som kan bidra til bedre økonomisk og kulturell integrasjon.

Det er viktig å skille mellom det norske romfolket og tilreisende utenlandske rom. MKR ønsker med denne uttalelsen å sette fokus på de særskilte utfordringer de tilreisende utenlandske rom står overfor. Utenlandske rom har som alle andre borgere innenfor EU og EØS-området, rett til å reise fritt over landegrensene i Europa og oppholde seg inntil tre måneder i et land. Utenlandske rom som kommer til Norge, enten som turister eller som arbeidssøkere, omfattes av EØS-avtalens regelverk om fri bevegelse.

MKR understreker nødvendigheten av å forstå de tilreisende utenlandske rom i en større historisk europeisk og internasjonal kontekst. Europa er inne i en dyp og omfattende økonomisk krise. Arbeidsløshet og fattigdom er en utfordring for mange enkeltmennesker og grupper. Norge framstår i dag som et attraktivt sted å søke til i jakten på arbeid og nye inntektsmuligheter. Krisen og store økonomiske forskjeller bidrar dermed til økt migrasjon over landegrensene og innebærer utfordringer det norske samfunn må regne med å møte i økende grad i tiden framover. De aktuelle utfordringene knyttet til romfolk i Norge har med andre ord en større og mer kompleks bakgrunn og må forstås i lys av denne. Det er nødvendig med mer forskning og økt kunnskap på dette området.

MKR mener det norske samfunnet og Den norske kirke bør møte dem som kommer til Norge, med respekt og verdighet. Det grunnleggende problemet er fattigdom, ikke de menneskene som blir drevet på flukt og vandring på grunn av fattigdommen. MKR vil understreke nødvendigheten av å anerkjenne alle menneskers verdighet og iboende rettigheter, samt internasjonale avtaler og forpliktelser.

MKR er bekymret for den utbytting, diskriminering og de fordommer fattige mennesker og etniske minoriteter blir utsatt for. De kan bli utsatt for tvang og utnytting, og kan bli tvunget inn i kriminell virksomhet. MKR vil derfor understreke behovet for at arbeidet mot menneskehandel, moderne slaveri og økonomisk utbytting prioriteres. Det norske samfunn og Den norske kirke bør arbeide for å endre fordommer og negative holdninger som gjør seg gjeldende i møte med mennesker som lever i fattigdom, er på flukt, som er uten fast bopel og som lever av å tigge, pante flasker eller tjener til livets opphold på andre uformelle måter.

Det er nødvendig at vi som kirke driver holdningsskapende arbeid i forhold til fattige tilreisende til Norge. Menighetene oppfordres til å invitere romfolk og andre grupper inn i menighetslivet for øvrig.

Det bør etableres god kommunikasjon og samarbeidsrelasjoner mellom Den norske kirke, lokale myndigheter og representanter for romfolk både på lokalt og nasjonalt nivå.

Mellomkirkelig råd vil utfordre myndighetene til å finne gode nasjonale løsninger på hvordan vi behandler tilreisende romfolk. Et uavklart ansvar må ikke gjøre romfolket til kasteball mellom stat og kommune. Vi ber om at kommune og stat tar ansvar for å sikre et minimum av tilbud til nødlidende mennesker i Norge. Det bør etableres et tilbud som ivaretar behovet for overnatting og grunnleggende sanitære behov for alle, uavhengig av statsborgerskap. Offentlige myndigheter bør vurdere å etablere tilrettelagt camping og innendørs rimelig overnatting. Det er uakseptabelt at mennesker må overnatte utendørs uansett antall kuldegrader.

«På kyrkja sine vegner: Forlat oss vår skuld!»

Tilhøvet mellom kyrkja og taterane vart ei sentral sak på Kyrkjemøtet 1998. Spørsmålet var om Kyrkjemøtet på kyrkja si vegne skulle be taterane som folk om tilgjeving for det kyrkja har gjort i høve til dei.

Gjennom grundig arbeid i kyrkjemøteteen kom ein fram til ein tekst som komiteen einstemmig meinte var dekkjande og god.

Reitt før avrøysting i plenum sette biskop Ernst Baasland fram eit forslag om det han meinte var språklege endringar, og dette forslaget fekk eit knapt fleirtal. Men representantane for taterane oppfatta dette som fraskrivning av ansvaret frå kyrkja si side, og det blei store mediaoppslag etter dette.

På eit møte i Oslo 8. desember 1998 med styret i Romanifolkets Landsforening fann taterane og kyrkja ved dei sentralkyrkjelege råda fram til eit felles grunnlag for fortsatt dialog og samarbeid. Kyrkjemøtet sin uforbeholdne orsaking på kyrkja sine vegne blei akseptert.

Kyrkjemøteteen som handsama saka på Kyrkjemøte 1998 kommenterte saka med mellom anna desse orda:

- Konfrontert med den omfattande dokumentasjonen og dei mange vitnemåla frå menneske som sjølv har opplevd trakassering på kroppen, kjem vi ikkje forbi at kyrkja på mange vis, direkte og indirekte, har vore ein reiskap for øydelegging av kulturell identitet.

Barn blei tekne frå foreldre, kvinner blei tvangssteriliserte, sinnssjukt stempelt blei feilaktig nytta for at samfunnet kunne kvitte seg med «brysame» personar, og det vart brukt tvangsarbeidsliknande tiltak. Det galdt å endre kultur og identitet til eit heilt folk. Vårt folk ber ei skam vi ikkje kan gå vidare med.

Difor seier vi i dag på kyrkja sine vegner: Forlat oss vår skuld!

2. Kyrkjemøtet vil be biskopane sende eit brev til alle kyrkjelydar om denne saka. Vi ynskjer at brevet inneheld informasjon om det som har skjedd, og gjer dette til tema Menneskeretts-søndagen 1999, andre søndag i advent. Vi gjer framlegg om

a) eit kyrkjeoffer til det arbeidet taterfolket sine organisasjonar gjer for å ta vare på eigen kultur og identitet.

b) at Kyrkerådet/Nemnd for gudstjenestliv formulerer liturgiske ledd som gjev kyrkjelyden høve til å gjerre bot og be om tilgjeving for felles skuld.

3. Kyrkjemøtet vil peike på at styremaktene har eit særleg ansvar for å gje dei reisande/taterane oppreisning, som einskildindivid og som folk. Kyrkjemøtet ber om at dette arbeidet blir gjevne prioritet, av både Storting og regjering.

4. Forsoning tek tid, og dialogen må halde fram. Kyrkjemøtet ber om at Mellomkyrkjeleg råd på vegner av Den norske kyrkja fører samtalene vidare og klargjer korleis kyrkja kan medverka til forsoning i folket og støtte til dei reisande/taterane si sak overfor styresmaktene.

Kyrkerådet ga 28. mai 1999 tilslutning til ein samarbeidsavtale med Romanifolkets landsforening.

Revy 1998

11-15 Oslo-konferansen om religions- og livssynsfriheit holdes i Oslo. Konferansen støtter arbeidet for å beskytte mot religiøs intoleranse og diskriminering. FN's høykommissær for menneskerettigheter, FN's spesialrapportør for religiøs intoleranse og diskriminering deltar sammen med ledende religiøse ledere fra hele verden. Arrangør er Samarbeidsrådet for tros- og livssyns-samfunn i samarbeid med The Tandem Project i USA.

SEPTEMBER

9 Mellomkyrkjeleg råd vedtar på et møte i Oslo en uttalelse om Jerusalem som en åpen by for alle.

Samisk kirkeråd vedtar på et møte i Lebesby en uttalelse om bruk av beiteområder og rovdyrplagen i de sørsamiske områdene.

14 Olav Skjevesland får flest stemmer ved avstemningen til ny bispevalg i Agder - 185 førsteestemmer og i alt 304 stemmer. På andre plass kom domprost Jan A. Erichsen, som ikke var nominert av bispedømmerådet - han fikk 101 førsteestemmer og i alt 160

Kontakten med kirkens gudstjenesteliv er i hovedsak basert på dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse. Tre av fire har besøkt kirken ved disse anledningene i løpet av de siste 12 månedene. Oppslutningen om kirkens julehøytid er stor. Hvert tredje medlem har vært i kirken i løpet av de fleste har vært i kirken i løpet av de siste 12 måneder. Bare hvert femte kirkemedlem har ikke vært på noen av gudstjenestene i kirken i denne perioden. Hvis vi ser bort fra gudstjenestene, greier ikke kirkens aktivitetstilbud å engasjere mer enn halvparten av medlemmene.

Av kirkens aktiviteter og arrangementer, er det først og fremst konsertene som er interessante. Tre av ti har vært på kirkekonsert i løpet av de siste 12 måneder.

To av fem (42%) har hatt en opplevelse av Guds nærvær i kirken. Det er viktig for medlemmene at kirken brukes til noe mer enn gudstjenester. For

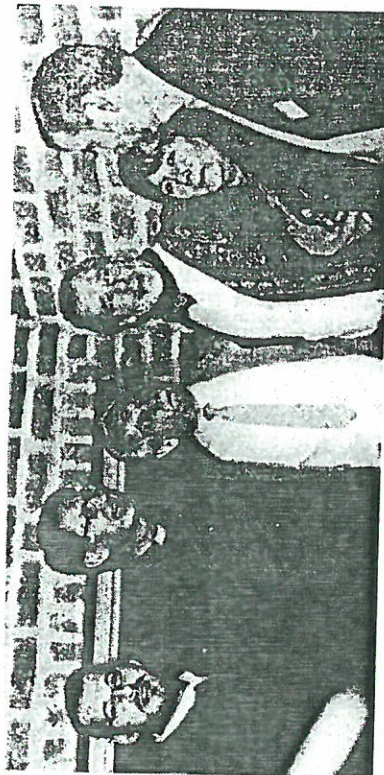
to tredeler av medlemmene (67%) er det meget viktig eller viktig at kirken prioriterer åpne kirkebygg hvor stillhet, bønn og lyttening kan finne sted.

Kirkemedlemmene er delt i statskirkeordningen. På spørsmålet: «Hvordan synes du at forholdet mellom Den norske kirke og staten bør være» svarer 44% at de vil at forholdet mellom kirke og stat bør være som i dag, eller at kirken bør få en mindre selvstendig stilling i forhold til staten. 40 prosent svarer at kirken bør ha en mer selvstendig stilling i forhold til staten eller at kirken bør være helt adskilt. 17 prosent er usikre på hva de skal mene.

Kirkemedlemmene mener at makten i kirken i all hovedsak skal fordeles mellom dem selv og kirkens geistlige. Majoritetens oppfatning er at politikere også skal ha en viss innflytelse i kirken.

Rapporten er tilgjengelig på: <http://www.kifo.no>

Kirkemøtet bad taterne om tilgivelse

42 Arbok for den norske kirke

Under Kirkemøtet i Trondheim i november 2000 kom det endelig til forsoning mellom kirken og taterne. Frustrasjonen over det mislykkede forsoningsforsøket to år tidligere kunne endelig legges bort. «Vi har aldri gitt opp håpet om at det te kunne skjje,» uttalte lederen for Romaifolkets landsforening, Leif Bodin Larsen på Kirkemøtet.

Når Kirkemøtet nå har bedt taterne om unnskyldning og tilgivelse for urett som er begått mot dem fra kirkens side, er det med bakgrunn i overgrep som har skjedd gjennom en årrekke. Blant annet har Den norske kirke gjennom organisasjonen Norsk misjon blant hjemløse bidratt til at kvinner er blitt tvangssterilisert og at foreldre er blitt fratatt sine barn. Prestere har også sittet i vergenemnder som har gjennomført slike tvangstiltak.

Kirkerådets direktør, Erling J. Pettersen, kommenterte vedtaket på Kirkemøtet slik: «Vi måtte be dem om unnskyldning og tilgivelse nå. Både kirken og det norske samfunn har påført taterne dype sår. Nå må kirken følge opp i handling. Gjennom dette vedtaket har Den norske kirke fått ryggen fri til å gå inn i en aktiv politisk kamp for å støtte taternes rettigheter.»

Til venstre: Forbrødring mellom kiken og romaifolket på Kirkemøtet 2000. F.v. Svein Erik Hellsrøm, biskop Finn Wagle, leder for Romaifolkets Landsforening Leif Bodin Larsen, pressetalsmann Bjørn Jansen, Linda Alekandersen og direktør Erling J. Pettersen.

Revy 2000

- 2 Den norske kirke kan for første gang presentere pålitelig statistikk over aktiviteten i de 1312 menighetene. Det skjer ved at årsstatistikken legges ut på internett i et samarbeid med Norsk Samfunnsvitenskapelig Datajeneste.
- 6 Lærenemnd for Den norske kirke beslutter å behandle spørsmålet om Helge Hognestads teologiske standpunkt forslutt bør utelukke ham fra prestejeneste i Den norske kirke. Saken ble ved kongelig resolusjon 17. desember 1999 oversendt nemnda.
- 7 Mellomkirkelig råd ber utenriksministeren om å arbeide for å avvikle de internasjonale straffetiltakene mot Serbia.
- 10 Buddhistsmissjonen bytter navn til Areopagos.
- 14 Lærenemnd for Den norske kirke kommer med sin første uttalelse – i Tunsberg-saken. Prost Asle Dingsstad gis ikke medhold i sin tilsynsnekt på grunn av biskop Sigurd Osbergs homofobisyn.
- 15 Prost Asle Dingsstad søker avskjed fra sitt embete og blir forlagsjef i Luther forlag.
- 17 Trond Giske blir ny kirkeminister i regjeringen Stoltenberg.

Samisk kirkeråd vedtar følgende uttalelse:

UTTALELSE OM ROMFOLKET

1. Samisk kirkeråd er svært bekymret for den aktuelle situasjonen for romfolk i Norge. Rådet mener Kirken må fortsette å tale romfolkets sak som utsatt minoritet. Romfolket er medmennesker med krav på respekt og medmenneskelighet, og Kirken må vise dette gjennom sine holdninger og måte å møte romfolk på i menighetenes liv lokalt.
2. Samisk kirkeråd forutsetter at lokale og sentrale myndigheter iverksetter tiltak som ivaretar romfolkets krav på verdighet og medmenneskelighet. For Samisk kirkeråd dreier dette seg om enkle tiltak som:
 - Oppholds- og overnattingsmuligheter på angitte steder.
 - Sikring av et visst minimum av tilbud til sanitære tjenester.
 - Etablering av dialog- og kontaktgrupper med språklig og kulturell kompetanse som kan skape basis for kommunikasjon og avklaring også av de krav det norske samfunnet stiller til folk som oppholder seg i vårt land.
 - Gi støtte til organisasjoner og institusjoner som har erfaring med og motivasjon til å hjelpe utsatte grupper, slik som Bymisjonen og Frelsesarmeen.
 - Utvikle nettverksbygging og løsningsmodeller mellom kommuner med sammenfallende utfordringer. Vi vet at noen kommuner allerede har satt i verk tiltak på dette feltet.
3. Samisk kirkeråd mener det også er behov for en tydeliggjøring av det nasjonale ansvaret. Samisk kirkeråd forventer at regjeringens handlingsplan for romfolk fra 2009 følges opp. Det er utviklet egne, europeiske programmer for å møte romfolk på en verdig og støttende måte. Regjeringen bør følge opp og ta nødvendige initiativ slik at Norge knyttes til slike programmer.
4. Samisk kirkeråd vil gi følgende utdypende refleksjon i tilknytning til saken:

Alle mennesker har krav på å bli møtt med respekt og anstendighet. Måten vi møter mennesker på avslører våre verdier og vår medmenneskelighet. Det dreier seg om menneskeverd. Spesielt viktig er det når det dreier seg om fremmede og om grupper av mennesker som framstår som annerledes og som utfordrer oss kulturelt og sosialt.

Sommerens reaksjoner på tilreisende grupper fra romfolket mange steder i landet, har dessverre vist at fremmedfrykt og kulturbasert menneskeforakt, er utbredt i Norge. Avisenes internettsider og debattspalter har demonstrert dette.

Romfolket utgjør en etnisk og kulturell minoritet i Europa som gjennom århundrer har vært utsatt for trakassering og forfølgelse. Store deler av denne befolkningsgruppa lever under svært vanskelige sosiale og økonomiske livsvilkår i sine respektive hjemland. De lever ofte utenfor etablerte sosiale systemer og ordninger med begrenset skolegang og uten ressurser. De stiller svakt i et arbeidsmarked som er mindre og mindre avhengig av ufaglært og sesongbasert arbeidskraft. Deres forsøk på å skaffe inntekter har gjort dem til tiggere, flaskesamlere og i bestefall kortsiktige enkelttjenester som stell i hage, utvasking av hus for private enkeltpersoner.

Finanskrisen i Europa har tvunget mange av dem stadig lengre bort fra sine kjerneområder. Reise over lengre avstander innenfor rimelig korte tidsrammer er muliggjort gjennom moderne kommunikasjonsmidler og et nytt åpent oppholdssystem innenfor Schengenavtalen. Vi møter derfor romfolk fra Romania og Bulgaria også langt nord i Norge.

Romfolk er ikke først og fremst en gruppe, men enkeltmennesker. Når en mister enkeltmenneskene av syne, viser det seg enklere å hefte negative og generaliserende karakteristikk ved dem. Dette bestyrkes når språkbarrieren hindrer kommunikasjon. Når deres hovedbeskjeftigelse dessuten er tiggning på lett synlige steder, avdekker dessuten de store sosiale og økonomiske forskjellene som er i det europeiske samfunnet og utfordrer oss på mange plan, både følelsesmessig og praktisk.

I sommer kom romfolk i mediamessig fokus ved forskjellige anledninger på flere steder i landet vårt. Erfaringene fra denne sommeren viser at den utfordring romfolket representerer ikke bare dreier seg om individuelle holdninger og personlig ansvar for norske medborgere, men også om hvordan vi som storsamfunn søker å finne løsninger på disse utfordringene. Her har våre politiske myndigheter både nasjonalt og lokalt et stort ansvar og store muligheter til å vise at vi er et samfunn som hegner om menneskeverdet og søker å vise medmenneskelighet, ikke minst overfor utsatte og sårbare mennesker.

5. Samisk kirkeråd ber Mellomkirkelig råd ta med seg Samisk kirkeråds uttalelse i sitt videre arbeid med respekt, verdighet og medmenneskelighet for romfolket.

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland biskop

Ordfører Ole Henrik Hjartøy
Bodø Kommune
Postboks 319
8001 Bodø

Dato: 25.09.2012

Vår ref: 07/65-97 TBJ

Deres ref:

Noen ord om romfolket og Bodø-samfunnet

Med utgangspunkt i de erfaringene vi gjorde i sommer med romfolk som oppholdt seg i Bodø, vil jeg oversende noen momenter til overveielse. Disse overveielserne er ikke blitt mindre aktuelle etter de siste dagers oppslag om romfolk i vår by.

Min visjon for Bodø at det skal være et en by hvor mennesker kan kjenne «den gode følelsen» av hjertevarme og medmenneskelighet. Bodø ønsker å være en åpen by i en større internasjonal og «global» kontekst. Den nye åpenheten fører med nødvendighet til at det også til vår by kommer folk som representerer andre kulturer og som synliggjør de store økonomiske og sosiale forskjellene som finnes «der ute».

Romfolket som kommer til oss representerer en slik utfordring. De utgjør en etnisk og kulturell minoritet i Europa som gjennom århundrer har vært utsatt for trakassering og forfølgelse. Store deler av denne befolkningsgruppa lever under svært vanskelige sosiale og økonomiske livsvilkår i sine respektive hjemland. De lever ofte utenfor etablerte sosiale systemer og ordninger med begrenset skolegang og uten ressurser. De stiller svakt i et arbeidsmarked som er mindre og mindre avhengig av ufaglært og sesongbasert arbeidskraft. Deres forsøk på å skaffe inntekter har gjort dem til tiggere, flaskesamlere. Selv ønsker de å utføre kortsiktige enkelttjenester som stell i hage, utvasking av hus og liknende. Finanskrisen i Europa har tvunget mange av dem stadig lengre bort fra sine kjerneområder. Og Bodø er kommet på deres «kart».

Med bakgrunn i de erfaringene vi gjorde i sommer er det viktig for meg å understreke at romfolk ikke først og fremst er en gruppe, men enkeltmennesker. Når en mister enkeltmenneskene av syne, viser det seg enklere å hefte negative og generaliserende karakteristikk ved dem. Dette bestyrkes når språkbarrieren hindrer kommunikasjon. Når deres hovedbeskjeftigelse er tigging på lett synlige steder, avdekkes nettopp de store sosiale og økonomiske forskjellene som er i det europeiske samfunnet og det utfordrer oss på mange plan, både følelsesmessig og praktisk.

Desto viktigere er det å understreke at alle mennesker har krav på å bli møtt med respekt og anstendighet. Måten vi møter mennesker på avslører våre verdier og vår medmenneskelighet. Det dreier seg om menneskeverd. Dette er spesielt viktig er det når det dreier seg om fremmede og om grupper av mennesker som framstår som annerledes og som utfordrer oss kulturelt og sosialt.

Sommerens reaksjoner på tilreisende grupper fra romfolket mange steder i landet, har dessverre vist at fremmedfrykt og kulturbasert menneskeforakt, er utbredt i Norge. Avisenes internettsider og debattspalter har demonstrert dette. Derfor er det viktig for alle med lederansvar å være opptatt av hvordan vi som samfunn forholder oss til denne utfordringen og til disse våre medmennesker.

For en knapp uke siden vedtok Samisk kirkeråd en uttalelse om vårt forhold til romfolket. Samisk kirkeråd har ikke bare et spesielt fokus på den samiske befolkningsgruppen i Norge, men også urfolk og etniske minoriteter. Jeg nevner dette spesielt fordi de i sitt vedtak peker på konkrete tiltak som våre myndigheter bør vurdere. Jeg gjør disse anbefalingene til mine:

1. Vurdere å etablere egne oppholds- og overnattingsmuligheter på angitte steder.
2. Sikre et visst minimum av tilbud til sanitære tjenester.
3. Etablering av dialog- og kontaktgrupper med språklig og kulturell kompetanse som kan skape basis for kommunikasjon og avklaring også av de krav det norske samfunnet stiller til folk som oppholder seg i vårt land.
4. Gi støtte til organisasjoner og institusjoner som har erfaring med og motivasjon til å hjelpe utsatte grupper, slik som Bymisjonen og Frelsesarmeen.
5. Utvikle nettverksbygging og løsningsmodeller mellom kommuner med sammenfallende utfordringer. Vi vet at noen kommuner allerede har satt i verk tiltak på dette feltet.

I tillegg understreker Samisk kirkeråd at det er behov for en tydeliggjøring av det nasjonale ansvaret. Rådet forventer at regjeringens handlingsplan for romfolk fra 2009 følges opp og det viser til at det er utviklet egne, europeiske programmer for å møte romfolk på en verdig og støttende måte. Den norske regjeringen bør følge opp og ta nødvendige initiativ slik at Norge knyttes til slike programmer.

Mitt håp er at Bodø kunne være blant de kommuner som finner enkle og gode løsninger og som kan vise vei i et vanskelig og utfordrende landskap.

Jeg stiller gjerne til en utdypende samtale med kommunens ledelse om denne saken.

Med vennlig hilsen

Tor Berger Jørgensen
Biskop

Kopi: Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen i Bodø
Domprosten og Kirkevergen i Bodø
Samisk kirkeråd

Felleskirkelig møte om romfolket, 19.07.12

Sted: Oslo bispegård v/ biskop Ole Chr Kvarme

Tilstede:

- Katolske kirke: Bernt Eidsvig, biskop; Pål Bratbakk
- Kirkens Bymisjon: Kari Gran, Møtestedet; Anne Marie Johansen, fung gen.sek
- Filadelfia/Lederrådet Pinsebevegelsen: Andreas Hegertun,;
- Frelsesarmeen: Lindys Evja,
- HjerteRom, Den norske kirke: Morten Carlstad, Hilde Kirkebøen
- Oslo bispedømme, Den norske kirke: Ole Chr Kvarme, biskop; Wenche Fladen, rådgiver diakoni og samfunnsspørsmål (ref)

Hva kan vi i fellesskap gjøre? (Oppsummerende punkter)

- 1) Være representanter som kan fremstille dem som verdige mennesker
 - enkeltmennesker, ikke gruppe
 - hvordan forholder vi oss til fattigdom
- 2) Samarbeide om frivillige
 - Hensiktsmessig å utvide de tiltak som finnes, og særlig er det behov for frivillige på Fyrlyset (Frelsesarmeen) på lørdager
- 3) Hvordan kan vi være kirke for disse menneskene?
 - Hva som er gode møtesteder er bl.a avhengig av hva som skjer med Årvoll-leiren
- 4) Stå sammen i aktiv dialog med myndighetene.
- 5) Sikre sanitærforhold
 - utfordre myndighetene på å tilrettelegge for toaletter i ulike deler av byen. Olav Elvestuen har foreløpig vært negativ. Biskop Kvarme vurderer ny kontakt med Rådhuset
 - utfordre kommunen til å bevilge midler til Frelsesarmeen/Bymisjonen, slik at deres tilbud kan utvides. Stian Berger Røsland har tidligere gitt positive signaler
 - Viktig anliggende også i forhold til sør-europeere som kommer i økt grad, og andre bostedsløse
- 6) Aktiv samtale med romfolket selv
 - Jesu spørsmål: «Hva vil du jeg skal gjøre for deg?» Viktig at man ikke bare antar hva de trenger, men snakker med dem.
 - Få dem med på laget
- 7) Dialog mellom politi og romfolket
 - Gjensidig om erfaringer og forventninger.
 - Biskop Kvarme er i kontakt med politimesteren i Oslo
- 8) Videre arbeid i forhold til det felles-europeiske
 - Hva skjer med EØS-midlene?
 - Kontakt med Fransiskanerne og med Frelsesarmeens arbeid
 - Pinsebevegelsen har store stevner med mange romfolk sør og øst i Europa
 - De lokale menighetene som har kontakt. 70-årene: En gruppe som fast slo leir

Hvilke erfaringer er gjort så langt?

Den katolske kirke:

- Caritas: Ferietid, men innenlandsarbeidet burde ha en funksjon i dette. Samarbeid med Frelsesarmeen i forhold til sør-europeere (Informasjonssenter). Utfordring: Vil ha «reelle arbeidssøkere», og romfolket har i liten grad kvalifikasjonene som kreves
- Sigurd Markussen: Uttalelse om retten til å kunne tigge. Frisk uttalelse. «Dersom fattige mennesker i nød stjeler, er ikke dette synd». Sosiallæren. (Historisk: Strid om dette i Ruhr-området 1945-50: Stor Gull sendt til Frankrike. Stjal av toppen av vognlastene. Skulle politiet straffeforfølge dette?)
- Sitter romfolk og tigger utenfor kirkene. Kommer muligens noen til kirkekaffen.

Frelsesarmeen:

- Fyrlyset: Kald vinter 2011. Åpent i Urtegata. Sted som særlig er brukt av mennesker med rusrelaterte problemer. Åpent hver dag. Mulig å sove der. Ble en vanskelig situasjon da romfolket kom. «Tok rusmisbrukernes plasser». Gjorde om på opplegget, slik at det tre ettermiddager i uka var åpent for romfolket, etter normal stengetid. Senere omgjort til lørdagstilbud. Ca 200 som kommer. Dusj for 100 per lørdag. Klær fra Fretex. Offiser fra Romania kom for å kartlegge årsaker og bistå i forhold til språk. Mange sov der også på natten.
- Tilskudd fra kommunen til overnattingen. Ikke tilskudd til dagtilbudet etter kartleggingsperioden. Særlig behov for dusj. Suppeservering. Andakt og bønn. Alle kneler. Andaktene har båret preg av dialog, spørsmål og diskusjon. Foreløpig ikke kapasitet til mer enn lørdagstilbud, men søknad inne i forhold til å ha tre åpne ettermiddager også. Tilbakeholdenhet i fra kommunen med begrunnelse i «kan tiltrekke flere tiggere». Vi tror imidlertid ikke folk kommer til Norge for å dusje...
- Har vært på reise til Romania med Oslo kommune. Frelsesarmeen i Romania er liten. Opptatt av at man skal støtte arbeid i Romania. Etterlyser spor av hvor EØS-midlene bruker. Ønsker å åpne velferdssenter i Romania, hvor en kan stimulere til at barn går på skole og hindre folk i å måtte reise. Holdningsarbeid viktig.
- Stort trykk nå i sommer. Kapasitetsproblem. Fint om andre menigheter kan bidra med frivillige

Pinsebevegelsen/Filadelfia: Andreas Hegertun:

- Rom-menighet i Filadelfia. Kjenner oss forvirret og spørrende, og opplever ikke at vi får dette til. Ulike internasjonale grupperinger. Annerledes å forholde seg til denne rom-menigheten enn alle andre. I Filadelfia er det et mål om at barn deltar i søndagsskole osv. Dette fungerer ikke med rom-menigheten. Har varslet at samarbeidet kanskje brytes, fordi det fungerer så dårlig som det gjør. De ønsker ikke å være en del av det større fellesskapet. Forvirrende i forhold til «hva er rom?» To familier – Jansen og Karoli – som kjemper om makten. Når den ene familien har pastoren, kommer gjerne ikke den andre familien.
- Masterstudent-arbeid: Noen sier «det går ikke an å være rom uten å være pinsevenn». De samler flere rom på stevner i Europa, med 10.000 deltakere. Folk i menigheten i Filadelfia er opptatt av at romfolket det nå snakkes om, er en annen gruppe.
- Andreas Hegertun vil ta kontakt med pinsekontakter i Europa
- Har mange frivillige, som kan utfordres i forhold til arbeid f.eks på Fyrlyset

Kirkens Bymisjon:

- Har vært opptatt dette i mange år. At alle mennesker som er i byen skal oppleve «Respekt, rettferdighet og omsorg». Romfolk skal møtes slik, som andre. Bymisjonen har vært opptatte av å skaffe seg kompetanse på dette området.
- Reiser til Romania for å se hva de kommer fra. Bekrefter hvor vanskelig situasjonen er der de kommer fra. Kommer for å skaffe penger for å hjelpe familiene sine.
- Ledersamling med Jahn Otto Johansen. Stor kompetanse. Kronikk i dag.
- «Rett i koppen»-prosjektet: Viste at de som tigger, tigger fordi de har behov for pengene.
- Forventninger som en del av respekt. Snakket om Møtestedet som et sted for rusmisbrukere, inntil romgruppa kom. Kommer ofte mange av gangen. (Ulike grunner til dette). Ble viktig å få språkkompetanse på Møtestedet. Har erfart mange interne konflikter. Konkurransen på gata. Noen konflikter mellom «gamle gjester» og rom. Strategi: å bidra inn i dette betente området. Nå fungerer det relativt bra. Klare forventninger i forhold til rasisme og sexisme. De «gamle» gjestene man har måttet jobbe mest med. Opplever at rom er plikttoppfyllende hvis de forstår reglene. Nesten ubehagelig hvor redd de er for å gjøre noe galt. Sto klare tidlige på morgenen, kom i stor gruppe og opptok alle plassene. Delte plassen opp i to: «tilreisende og fastboende»
- Møtestedet opplever også at det er mange grupperinger, og mange beskyldninger om at andre ikke er «skikkelig rom».

Den norske kirke, Oslo bispedømme

- «HjerteRom» - en arbeidsgruppe i bispedømme som har jobbet med temaet det siste året
 - Holdningsarbeid i forhold til menighetene. Sendte ut et informasjonsbrev til menighetene for noen måneder siden. Se vedlegg
 - Hvordan møte den humanitære situasjonen. Engasjement i forhold til Sofienbergparken og Årvoll i sommer
 - Reise til Romania og utforsking av hvordan vi kan bidra i Romania
- Haugerud menighet har engasjert to fra romfolket som frivillige, og fikk mye lokal- og medieoppmerksomhet omkring engasjementet for romfolket i forbindelse med bispevisitas i mai
- Sofienberg-saken i juli
- Biskopen har vært engasjert og sterkt medieprofilert
- Kontakt med Sant Egidio i Roma, som arbeider aktivt i forhold til romfolket: Særlig i forhold til rom som kom fra Balkan på 90-tallet. Leire utenfor Roma. Noen avtaler med kommunen om å samle skrap-metall, selger det og tjener penger på det.

Temaer som ble diskutert

Hvordan forholder vi oss til «kultur» vi opplever som uakseptabel?

- Menn som utøverbald mot kvinner, barn som giftes bort som 12-åringer...
- Mange spørsmål knyttet til moral og «ukultur»

Hvilke gode erfaringer er gjort i Norge og resten av Europa?

- Utdanning og tilrettelegging i forhold til arbeid er nøkkelford
- Ser ut til å være nødvendig med et visst offentlig grep i tillegg til frivillige organisasjoner som engasjerer seg. (Leksehjelp, aktivitetshjelp i forhold til barn osv)
- Ha forventninger og stille krav
- Planer og tilrettelegging. Gode erfaringer i Spania med tett oppfølging
<http://www.aftenposten.no/incoming/Romfolket--hva-gjor-Europa-6939930.html>
- Serbia har også gode prosjekter, der rom er aktive deltakere, der dette med å stille krav er avgjørende.
- En felles erfaring at det er viktig å stille krav og være tydelige på forventninger, i forhold til norsk lov og i forhold til deltakelse.
- Trondheim kommune, samarbeid, sanitærforhold

Blir det stadig flere?

- I media snakkes det stadig om et antall på 2000, mens politiet (jf samtale med politimesteren) opererer med 6-700.
- Rutinemessig telling på Møtestedet: Erfarer ikke at de blir stadig flere
- «Nå kommer det tusenvis»: De fleste er ikke interesserte i at det kommer flere. Vanskelig nok å fylle koppene i forhold til et «mettet» tiggermarked. De fleste ønsker seg dessuten jobb. Vil være i Romania. Opptatt av at ungene deres skal gå på skole. Liten gruppe av rom nå er reisende. (Kilde: Kirkens Bymisjon)

Hvor blir det av EØS-midlene i Romania?

- Mange rom er i realiteten «papirløse», i den forstand at lokale myndighetene ikke vil vedkjenne seg dem. Mye av EØS-midlene står derfor på bok, slik at romfolk ikke nyter godt av dem
- De som har det verst, ser gjerne ikke noe til EØS-midlene

Gravide

- rådes til å reise hjem. Ellers blir omsorgen fratatt. Om de f.eks føder under en bro.

Fattigdommen i Europa blir mobil

- Hvilket ansvar har vi som rikt land? Handler ikke om at vi som «turister» kan gjøre sånn eller slik (jf den politiske retorikken om å forsørge seg selv når en reiser et annet sted)
- EU, fri flyt osv: Det etiske perspektivet er fraværende i forhold til å se fattigdommen i Europa/verden. Vi hører til Europa. Kan ikke løse Europas utfordringer, men vi kan bidra

Barn

Vinteren

Hvordan man forholder seg til tiggning?

- Tiggning er ingen løsning. Men når situasjonen er slik, har de sin rett til å gjøre det. Må hjelpe dem i her-og-nå-situasjonen.

Trengs nye tiltak?

- Vi ønsker primært å benytte de tiltakene som allerede finnes. Romfolket skal ikke ses på som «rusk» i maskineriet.
- Utfordring at mange tiltak er forbeholdt en spesiell rettighetsstatus. Grupper som romfolk faller da lett utenfor
- Mht sanitærforhold: Vasker kan være like viktige som dusjer. Viktigst:: å kunne gjøre seg ren.
- Få muligheter til overnatting
- Årvoll-gruppa bare en del av byens romfolk. Mange bor fremdeles i sentrum, under broer osv. De uten tilgang på bil, kommer gjerne ikke tilsteder som Årvoll. Viktig å huske på dem som er i byen (gjerne de fattigste), dersom en leir er en del av løsningen. En offiser som sov sammen med dem. Jagd tre ganger i løpet av natta. Slik er gjerne forholdene. Utgangspunktet for «Sofienberg-aksjonen» var trakassering fra politiets side

Ressurspersoner i Oslo:

- Kirkens Bymisjon (flere)
- Frelsesarmeen: Benjamin Brekke-Nærstad og Knut Haugsvær
- HjerteRom, Den norske kirke: Hilde Kirkebøen (diakon Haugerud) og Morten Carlstad

Disse kan kontaktes dersom menigheter eller andre ønsker råd og assistanse

Til stab, menighetsråd og diakoniutvalg:

KIRKEN I MØTE MED ROMFOLK OG TIGGERE

Diakonal holdning og strategi

Vår holdning er at tigging bidrar til å opprettholde uheldige sosiale mønstre. Samtidig er det mange eksempler som viser at tigging per i dag er et nødvendig onde for mange i en svært vanskelig situasjon. Vår tilnærming til tigging/tiggere i Norge fordrer derfor en større helhetlig tenkning. Vi ser tre strategier som særlig viktig i vårt arbeid:

1. Holdningsskapende arbeid i våre menigheter i forhold til diskriminering og menneskeverd.
2. Kortsiktig hjelp her og nå for å dekke basisbehov (dusj, vask, klær, overnatting, mat).
3. Langsiktig perspektiv: opprette samarbeid med lokale prosjekter i Romania som kan fremme integrering og utvikle bedre levekår på sikt.

I forhold til arbeidet med disse tre strategiene tenker vi oss etablering av et større samarbeid med Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen, Fransiskanerne, nettverk innenfor Eurodiaconia og andre diakonale aktører i Romania. På sikt tenker vi at den beste måten menighetene kan bistå, er å støtte gode prosjekter i Romania. Men slik situasjonen er for mange tiggere og papirløse i byen i dag, ser vi også et behov for lokalt engasjement fra menighetene.

Myter om tiggere av romfolket

Det er mange motforestillinger og misforståelser i denne saken. Vi vil derfor starte med å utfordre noen av disse oppfatningene:

- «Tiggerne er organisert av kriminelle bakmenn». Vi kan ikke garantere at enkeltpersoner ikke utnytter fattigdommen/fattige til mafiavirksomhet, men vår erfaring er at de fleste tiggere ikke er del av organisert kriminell virksomhet. Likevel vil vi nevne at det kan operere mennesker rundt denne gruppa (både i Oslo og i Romania) som låner dem penger (til høy rente), tar seg betalt for å la dem sove på gulvet i leiligheter når det er dårlig vær, ta penger for dusj osv. Det kan være trusler og angst i forbindelse med innkreving av denne typen gjeld. Jo mindre vi som samfunn tilbyr av bistand og aksept, jo mer utsatte er de for utbytting av andre. Vi vet at mange kommer til Norge via ordinære bussruter, biler, via København osv. Prisene varierer mellom 2-3000 kr. Mange låner penger til reisen, eller reiser på kreditt. En minibuss frakter personer fra Romania og direkte til Norge. Bussen koster 2500 kr pr person tur/retur som betales tilbake med renter. Pengene går ut fra hva vi erfarer, direkte til bussjåføren, ikke bakmenn. Det kan være storfamilie/slekt som kommer samtidig. De kommer fra ulike landsbyer og er ingen ensartet gruppe. Mange har en innbyrdes organisering av tiggingen, men denne formen for organisering er ikke kriminell. Pengene de tjener på tigging, utover å betale gjeld, går til brensel, elektrisitet, hus, helsetjenester og det de trenger for å leve i Romania. Kriminelle gjenger fra Øst Europa opererer som regel ikke som tiggere. Vi vil likevel presisere at verken menighetene, Frelsesarmeen, Kirkens bymisjon eller politiet har den totale oversikten av hva som skjer nå eller i framtida, og anbefaler derfor menighetene å opprettholde en sunn skepsis. Det må likevel ikke hindre arbeidet for menneskers verdighet, uansett bakgrunn og situasjon.

- «Tiggere oppholder seg ulovlig i Norge». De fleste tiggerne er her på turistvisum og har lovlig opphold i Norge fordi de er medlemmer av EU.
- «Tiggere gidder ikke jobbe». Mange tiggere ønsker å jobbe på normalt vis, men for å få arbeidstillatelse i Norge må de ha arbeidskontrakt tilsvarende minst 80% til minimum tarifflønn
- «Tiggere er skitne og late». Mange som jobber med tiggere av romfolket har gode erfaringer i forhold til at de er høflige, har stor arbeidsvilje og er opptatt av hygiene.

Råd til menighetene

Dersom flere menigheter kan tilby noen tiggere *litt* hjelp, vil dette avlaste bykjernen, der presset er stort for tiden. Nedenfor er noen forslag til måter å bidra på:

- Mange steder i Europa blir tiggere av romfolket behandlet som «ikke-mennesker». Det første de trenger er derfor å bli behandlet med respekt og verdighet.
- Tiggere har et stort behov for dusj, vask av klær/nye klær, overnatting, mat, følge til lege.
- Mange vi har møtt har stor respekt for kirkerommet og vil gjerne be/tenne lys.
- De tar gjerne jobbopdrag som vasking, vinduspussing, hagearbeid, måling og annet praktisk arbeid for opptil 4000 kr pr person pr arbeidsgiver (<http://www.handlehvitt.no/fireTusen>). Nytt fra 15. juni – 2012 er at romfolk får skattekort uten full stilling og derfor kan ta lønna arbeid til tarifflønn. <http://www.arbeidstilsynet.no/fakta>.)
- Vi har ikke erfaring med at kirken blir «full av tiggere» om man involverer seg med noen få. Vi anbefaler dem å ikke spre kontakten de har med kirken i sitt nettverk.
- Vi anbefaler å bruke tolk, oversettelsesprogrammet på google, eller fingerspråk for å kommunisere best mulig. Tiggere har behov for informasjon om det norske samfunnet: For eksempel at det er lov å sitte stille og tigge, men det å gå rundt og be om penger kan medføre bot for «aggressiv tigging». Det er tillat å sove ut, men ikke lage «camp» innenfor ring 3. Camp blir det når flere bor sammen og de har bagasje, bygger telt, koker mat osv.
- Selv om vår erfaring viser at tillit og respekt møtes med tillit og respekt, er det klokt å ikke sette seg i en situasjon der det er lett å bli lurt.
- Vedlagt har vi laget en oversikt med kontaktinformasjon til ulike instanser man kan ta kontakt med i møte med tiggere og andre mennesker i vanskelige livssituasjoner. (Papirløse, mennesker i krise etc). Denne type informasjon vil gjerne være i endring, men kan være et godt utgangspunkt. Ta gjerne direkte kontakt med oss (kontaktinformasjon nedenfor) for konsultasjon og spørsmål:

Mvh arbeidsgruppa for tiggere

- Hilde Kirkeboen (diakon Haugerud menighet) hilde.kirkeboen@oslo.kirken.no
- Morten F. Carlstad (MR leder Østre Aker menighet, med i diakoniutvalget) Morten.Carlstad@oslo.kirken.no
- Iselin Jørgensen (prest Kirkelig dialogsenter) iselin@emmausnett.no
- Sigrid H. Flaata (diakon Haslum menighet) sigrid@haslum-menighet.no
- Iulian Bulaj (menighetsforvalter i Paulus menighet, rumensk student i Norge, tolk) Iulian.Bulai@oslo.kirken.no, iulian.bulai@gmail.com
- Elisabeth Berg (diakon Paulus menighet) Elisabeth.Berg@oslo.kirken.no

Selv i avsidessliggende steinbrudd er romfolket uansket, skriver Mala Wang-Naveen. FOTO: BERTIL VALDERHAUG

Romfolket. Kanskje det er på tide å slutte å undre seg over hvorfor rumenerne ikke lærer av oss. Men heller stille spørsmål ved om vi kan lære noe av dem.

En gang var han tigger

På en søndag
Mala Wang-Naveen

kommentator

Etter en utmattende og tidvis usmakelig sommerdebatt om romfolkets plass i Norge, kom høsten. Og med den ettertanken. Under en stor konferanse i regi av forskningsstiftelsen FAFO denne uken, kom ekspertene sammen for å drøfte hva som skal

til for å inkludere romfolket i vårt samfunn. Samtidig i motsatt ende av byen, fikk tre forsvarere av romfolket hver sin honnørpris av Fritt Ord.

Det mest spennende på slike konferanser, er kunnskapen spredt på alle de kloke hodene i programmet. Dessverre var en altfor stor andel av innleggene denne gangen viet til selvskyt fra medarrangørene, en rekke EU-medlemslands ambassadører. Samt EU.

Alle har programmer rettet mot minoriteter, og har i varierende grad implementert EUs råd om ikke å spesialbehandle, men tilby like rettigheter til sine fastboende minoriteter. Budskapene berørte derfor i liten grad problemene relatert tilreisende romfolk. Det er jo det de fleste i Norge vil prate om.

Fra tigger til rådgiver

I lys av dette var Damian Draghici engasjerte, nærmest harmdirrende tale fra podiet, et friskt pust. En gang var han tigger, i dag bærer han tittelen «Counselor of State of the Prime Minister for Roma Issues». Det kan virke som han er lysår unna det vi snakker om når romfolk står på agendaen.

Dresskledd, bredskuldret og velartikulert. Noe som gjør det vanskelig å se for seg den spellemannen han beskriver. Han var en fattig panfløytespiller som gikk fra kafébord til kafébord i Athens gater. En dag ga en restaurantier ham tilbud om fast spilljobb. Han tjente mer på tiggingen, fortalte Draghici Aftenposten, men verdigheten var viktigere. «Det var først da det ble lettere for meg å bygge meg et liv.»

15 millioner romfolk

I sin tale vektla rådgiveren de økonomisk komfortable landenes ansvar og forpliktelser. Slik Norge jobbet seg ut av fattigdommen, må Europas 15 millioner romfolk få den samme anledningen. De er en ubenyttet arbeidsstokk, de er potensielle skattebetalere, utbrøt Draghici, uten at han dermed bar skylapper. De kriminelle bandene er der ute, og de er politiets ansvar. Resten må samfunnet hjelpe.

Hvordan hjelpen skal gis, hadde Draghici også en løsning på: Man kan starte med å bruke pengene på integrere fem rumenere som går gatelangs der ute, i stedet for å arrangere kostbare konferanser.

Ingen bryr seg om EU

Dessverre er det lite som tyder på at norske myndigheter ønsker integrering. Både kirken og politikere gjorde det i sommer klinkende klart at tilreisende minoriteter som tar seg til rette i parker og på parkeringsplasser, må vekk. Selv i avsidessliggende steinbrudd er de uansket.

Stortingsrepresentant Ulf Leirstein (Frp) skrev blant annet på Facebook at «Dette har gått for langt! I tillegg klager de! Send de ut. Så får vi heller godta en smekk på fingeren fra EU. EU har tross alt viktigere ting fore om dagen.»

Fra Høyre var tonen likedan.

Hjelpe dem der de er?

Men hva skjer om vi, slik Siv Jensen ønsker, busser dem ut? Norge har gjennom EØS-midlene, støttet prosjekter i land som Romania og Ungarn med hele 50 millioner. Og en opptrapping vil ifølge tidligere utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) øremerke hele 300 millioner til Romania og Bulgaria. Vi hjelper dem der de er, lyder omkvedet. Rent teoretisk hadde jo det vært fint, barn og foreldre kan på denne måten leve sammen.

Men så var det virkeligheten da. Bjønnulv Evenrud, kjent fra mediermediene som stifteren av Folk er Folk, har aldri hørt om noen som har fått denne hjelpen. Og får støtte av Draghici som sier at folk kommer med pengene, men reiser vekk igjen raskt. Ingen blir der for å sikre varige endringer.

Dessuten er det bare noen få måneder siden EU-kommisjonen reiset Romania for ikke å ta tak i korrupsjonen i de statlige institusjonene. Det betyr i verste fall at romfolket ikke får hjelp. Hverken fra oss eller sine egne.

Minoriteter støtter hverandre

Det er lett å peke på eksempler i

debatten der minoriteter først og fremst forvalter egne interesser. D for er det betryggende å se at Sami kirkeråd denne uken gikk ut og ga sin støtte til romfolket. En norsk minoritetsbefolkning som selv har kjent på forskjellsbehandling og a similering, uttalte etter Samisk kirkeråds møte i Tromsø at romfolket har krav på verdighet og medmenneskelighet.

Deretter fulgte de opp kravet sitt med å liste opp konkrete tiltak som overnattingssteder, et minimum av sanitære tjenester, og etablering av dialog- og kontaktgrupper med språklig og kulturell kompetanse. Det noen som vet at det tar en generasjon eller tre å skifte ut holdning så er det samene.

Intoleranse og fordommer?

Og det finnes heldigvis flere eksempler på at romfolket ikke står alene. Denne uken ble tre støttespillere høret av Fritt Ord med hver sin honnørpris. Raya Bielenberg, Jahn Otto Johansen og Anne-Stine Johnsbråten. Det er fristende å tyde utdelingen som et signal fra Fritt Ord om at sommers debatt, og vår utvikling generelt bærer trekk av intoleranse avstand og fordommer.

I utdelingen til Bielenberg sto det at hun tror nordmenn kan lære å være mindre dømmende av folket hennes, og at man må ta vare på hverandre. Det er tankevekkende i en del av verden der babyer sover på eget rom, og besteforeldre sendes på hjem. Rayas barnebarn pleier å sitte til bestemoren sin at «Babushka, nå du blir gammel skal jeg bære deg på armen».

Det gjenstår å se om vi andre klart å vise bærekraft overfor den fattigste minoriteten i Norge.

mala.wang-naveen@aftenposten.no

Er det noen som vet at det tar en generasjon eller tre å skifte ut holdninger, så er det samene

